

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ

2002

КВІТЕНЬ

Число 4 (148)

КИЇВ 2014

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Кобзар у Богданівці

Його геній порвав пута усталених літературних норм, став краплею життєдайної вологи на спраглу українську землю. Він був і є для нас Батьком Тарасом, натхненним голосом цілого народу, будителем нації, її пророком. Кожне нове покоління заново і по – особливому відкриває себе і свою духовну спадщину в його творах. Немає й не було на світі українця, у серці якого Шевченко не залишив би сліду – сліду самосвідомлення себе, як сина чи доньки великого українського народу.

Минуло 200 років з дня народження великого Кобзаря. А яка актуальна його поезія сьогодні! Як злободенно вона звучить тепер на теренах нашої багатостраждальної землі в умовах протиріч і непорозуміння.

Життя Шевченка стало прикладом беззастережного служіння ідеї визволення Батьківщини. З його поезіями на устах помирали бійці студентського куреня під Крутами, його вірші друкували фронтові газети під час Другої світової війни, щоб люди розуміли: вони воюють за отой "садок вишневий коло хати". Його вірші піднімали під кулі і воїнів Небесної сотні.

Для кожного нового покоління людей приходить час відкривати неосянні материк світової культури, і серед них – Шевченка.

Прилучилися до цього скарбу і учні Богданівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Григорія Ващенка. Саме у приміщенні цієї школи відбулося святкування 200-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка. Діти з захопленням читали вірші видатного поета, співали пісні самі та слухали їх у виконанні відомих українських метрів музичного мистецтва у записах. Було організовано виставки творів Шевченка, виставку "Кобзарів" різних видань. Також були представлені репродукції картин Тараса Григоровича.

До свята учні та вчителі школи вишили портрет поета та рушничок зі словами з його поезії.

На святкуванні був присутній Павло Кривонос, голова Прилуцького регіонального відділення товариства Чернігівського земляцтва в місті Києві. Він розповів учням про роботу товариства на терені області.

Він також привітав переможців конкурсу на кращого декламатора віршів Шевченка, подарував пам'ятні призи та передав у дар школі кілька десятків книг українських та зарубіжних авторів.

Ірина ТРУШ,

директор Богданівської школи

НЕБЕСНА СОТНЯ

*І правда справдилась. Кривоно,
трагічно, – та без вороття.
Майдан Вкраїні ствердив славу,
на гідність право, на життя.*

*Земних синів Небесна Сотня
злетіла до героїв Крут,
між синьо-золоті полотна,
лишивши горе й біль покут.*

*І "Плине кача..." в сльози мами,
у спадки, в душі земляків.
І погляд неба – з тими стами –
сторожа для живих років.*

*А завойоване Майданом
вожді поділять? Тилові?
Звитяжцям крила Богом дано,
а жезл – то пуга: їздові.*

*З нагайкою – солодка влада,
безтямна – ситим і пустим.
Високе небо в долю пада,
де вправ убитий побратим.*

Володимир ПАЩЕНКО

*Доборолась Україна до самого краю.
Тарас ШЕВЧЕНКО*

У КВІТАНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

МОСКАЛЕНКО **Анатолій Іванович** – 85-ліття. Народився 10 квітня 1929 року в Чернігові. Полковник у відставці.

Ветеран Великої Вітчизняної війни.

КОРЕНЯКО **Віктор Павлович** – 85-ліття. Народився 14 квітня 1929 року в Семенівці.

КУКУРУЗА **Володимир Петрович** – 85-ліття. Народився 29 квітня 1929 року в селі Соколівка Бобровицького району.

НАУМОВ **Микола Миколайович** – 80-ліття. Народився 4 квітня 1934 року в селі Новий Биків Бобровицького району.

КОТ **Микола Степанович** – 75-річчя. Народився 17 квітня 1939 року в селі Крути Ніжинського району.

КУЗНЕЦОВА **Раїса Корніївна** – 75-річчя. Народилася 28 квітня 1939 року в Бобровиці. Ветеран праці.

БУЛАХ **Олександр Сергійович** – 70-річчя. Народився 7 квітня 1944 року в Бобровиці. Протягом 25 років перебував на оперативно-слідчій роботі. Ветеран МВС.

ГУБАР **Ганна Федотівна** – 65-річчя. Народилася 1 квітня 1949 року в селі Окунінів Козелецького району. В минулому президент, а зараз консультант Всеукраїнської благодійної організації "Даунсиндром".

КОЛЕСНИК **Любов Михайлівна** – 65-річчя. Народилася 1 квітня 1949 року в місті Носівка. Працювала начальником управління кадрів Міністерства культури України.

НОВИК **Михайло Михайлович** – 65-річчя. Народився 2 квітня 1949 року в селі Калинівка Носівського району. Журналіст.

СКРИПЕЦЬ **Микола Якович** – 65-річчя. Народився 16 квітня 1949 року в місті Носівка. Учитель української мови і літератури. Член НСПУ.

ГУЛІЄНКО **Надія Михайлівна** – 60-річчя. Народилася 23 квітня 1954 року в селі Перелюб Корюківського району. Працювала головним спеціалістом Міністерства освіти і науки України.

ГУЩЕНКО **Валентина Олексіївна** – 60-річчя. Народилася 3 квітня 1954 року в місті Ічня. Довгий час працювала у Національній Академії державного управління при Президентові України.

Кандидат педагогічних наук. Відмінник народної освіти України.

СЛАБКОВСЬКИЙ **Михайло Васильович** – 60-річчя. Народився 4 квітня 1954 року в селі Євминка Козелецького району. Працює заступником директора ТОВ ВМС.

ДВОРСЬКИЙ **Григорій Іванович** – 60-річчя. Народився 11 квітня 1954 року в селі Червоні Партизани Носівського району. Працює старшим викладачем університетського коледжу Київського університету ім. Б. Грінченка.

СТУЖНЕВА **Надія Миколаївна** – 55-річчя. Народилася 22 квітня 1959 року в селі Жуківщина Козелецького р-ну.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

За усталеною традицією на клич керівників земляцьких організацій у м. Києві земляки, які народилися у різних куточках України, але проживають у столиці, почали збиратись до пам'ятника Великому Кобзарю на його 200-річне народження.

В урочистості взяли участь Орест Климпуш, Володимир Федорченко, Микола Якимчук, Іван Рішняк, Микола Рожко, Борис Пономаренко, Валерій Цибух, Віктор Ткаченко, Дмитро Волох та багато-багато інших.

Погожий сонячний день, розмаїття квітів, пам'ять про невмирущу славу українського пророка Тараса Григоровича Шевченка не додали радості присутнім. Адже чорна тінь Майдану, сепаратистські настрої в окремих регіонах України, трагедія Криму повертали до пророчих слів: "Свою Україну любіть. / Любіть її...

Земляцький УКЛІН

Во время луте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа молить".

Тож мовчазною ходою земляцтво рушило до пам'ятника Т.Г. Шевченку. Ледь жевріюча перша зелень погожих весняних днів враз усіялась червоними гвоздиками, білими хризантемами, рожевими тюль-

панами. На п'єдесталі замайоріла велична корзина кольорів державного прапора з написом на стрічці "Великому Кобзарю від Асоціації земляцьких організацій у м. Києві".

Хтось із присутніх подав перші акорди мелодії "Реветя стогне Дніпр широкий..." і вмить парком покотився могутній спів. До земляків долучилися всі, хто прийшов до Кобзаря.

Розходилися кожний із своїми думами про Україну, про її сьогодення та майбутнє. Як же глибоко і доречно звучали сумні слова Кобзаря про вічний неспокій на українській землі, про тяжкі випробування, які випадають на долю кожного покоління українців: "Добридень же, новий годе, / В торішній свитині. / Що ти не сеш в Україну / В латаній торбині?"

Тетяна ЛІТОШКО
Фото Миколи ЯЦУКА

Генетична пам'ять з давніх-давен зберігає для прийдешніх поколінь віхи історії свого народу. Сучасники покладають їх на полотно, відтворюють у віршах, а новітня історія викарбує "Майдан".

Події листопада 2013, січня-лютого 2014 стали трагедією нової історії України. Байдужим не залишився ніхто.

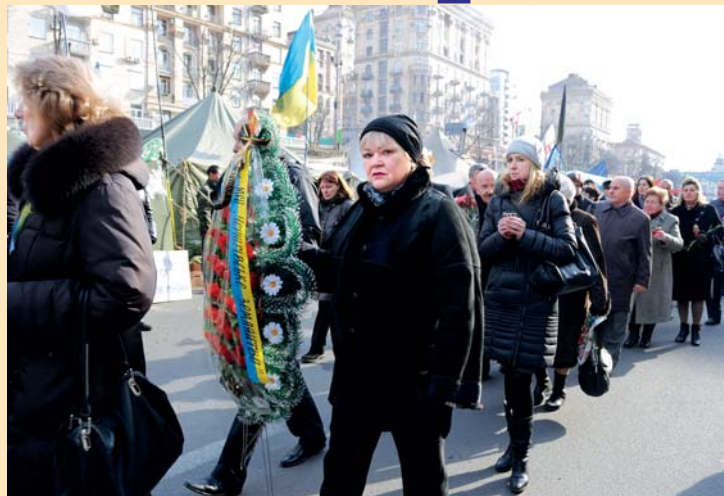

Земляцтва України у Києві також висловили своє ставлення до кривавих подій на Майдані. 20 земляцьких об'єднань сумною ходою пройшли Хрещатиком до місця розстрілу мирних протестантів в районі вулиці Інститутської, хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих з обох боків барикад, поклали квіти, запалили свічки. Земляки у Києві з усіх куточків України принесли скорботу матерів, які втратили своїх синів, до головної площі столиці. У своїх виступах земляки висловили сподівання, що трагічні події розгорнуть нову сторінку історії та надихнуть Україну на щасливе майбуття.

Чернігівське Товариство було разом з громадою: Віктор Ткаченко, Тетяна Літошко, Петро Данькевич, Олена Ступницька, Олександр Костюк...

Квіти, сльози, палаючі лампадки – миті пам'яті про тих, хто був розведений по різні боки барикад, але залишився навечно на скрижалях історії. З Майданівської трибуни голова Чернігівського земляцтва Віктор Ткаченко звернувся до всіх присутніх на Майдані і наголосив: "У вікопомній круговерті історії Україна багато разів стояла перед вибором шляхів до своєї самоідентифікації.

Вічна віха історії

На цих шляхах знайшли вічний спокій і вічну славу тисячі і тисячі її вірних синів і дочок.

Донедавна чи не найбільш відомим фактом героїки вважалась загибель кількох сотень київських студентів і гімназистів біля станції Крути на Чернігівщині 29 січня 1918 року.

Ці молоді хлопці, не навчені і погано озброєні, відправились захищати молоду Українську державу від нападу російських більшовиків. Двадцять вісім загиблих поховані на Аскольдовій могилі в Києві.

В моїй пам'яті закарбувались

слова матері одного з героїв Крут:

"У мене був один син, як сонце в небі. Якби я сказала йому хоч слово, якби попросила залишитись – він би пожалів мене і залишився б, але я не просила. Тільки покляніться мені, що син мій загинув не даремно, що Україна буде жити – і я не буду плакати, не буду убиватись по своєму єдиному сину".

Страшно помирати, але ще страшніше загинути, не добившись поставленої цілі, як це сталось тоді.

Сьогодні ми схиляємо голови перед вірними синами України, її новітніми мученцями, Героями, які ціною свого життя, разом з усіма своїми побратимами з Майдану, зробили ще одну

спробу побудувати справді вільну, справедливу, незалежну і багату Україну.

Найвеличнішим монументом їм буде втілення в життя їхніх мрій, і хай це буде заповітом усім нам.

На цій сцені стоять представники земляцьких організацій з усієї України, об'єднані в Асоціацію. Ми не представляємо політичних партій, а об'єднані тільки ідеями загальнолюдських цінностей. Ми – одна сім'я українців.

На закінчення свого виступу я хочу прочитати вірш.

Немає москалів між нас,
"бандерів",
А є знедолений вкраїнський люд.
І сім'я "міжгірських" ненажерів,
Захочуть – милують, захочуть –
то й уб'ють.

Брати зі сходу, плачем разом
з вами,
Коли в копальнях ваші діти
мруть.
І серце розривається у мамі
Моєї, як на шахтах дзвони б'ють.

А батько твій не може
самокрутку
Тремтячими руками запалить.
А мій в той час сльозу ховає хутко.
Біда не в нас, та в нас також
болить.

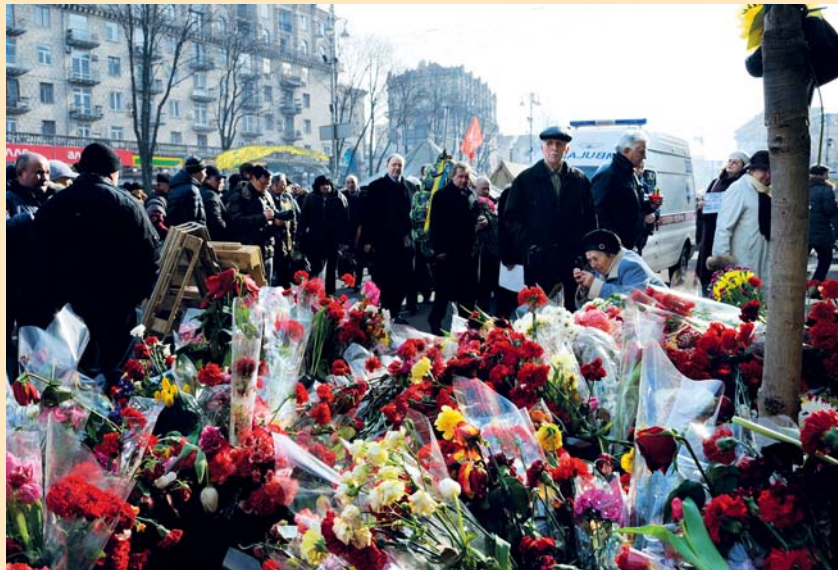
З Донецька ти, а я живу у Львові...
Приїдь у гості – хлібом поділюсь.
Не страшно, що різниця є у слові,
Я іншого, мій братику, боюсь.

Боюся тих, хто ділить нас з тобою,
А сам в той час витесує гроби.
Боюся тих, хто кличе нас до бою –
Хай чубляться "презренні рабы".

У мене на столі лиш картоплина,
А ти, хто зна, чи й вчора щось поїв.
Не хочу я, щоби моя родина
Й твоя також кормила упирів!

Немає москалів між нас,
"бандерів".
Є люди! Є Україна! Ти і я!
І купка "межигірських"
людожерів,
То не вони, то ми – одна сім'я!"

Коли траурна хода представників
земляцьких об'єднань у Києві під

жалобну мелодію наблизилася до
вулиці Інститутської, самого епіцентру
трагедії, де важко було знайти
місце для хоча б квітки, а не вінка, і
свічку ніде поставити, хтось із натовпу
передав аркуш паперу і сказав: "Я
– з Чернігівщини, я вас шукала. Я хо-
чу, щоб мій біль, який вилився у ці
сумні рядки, почули мої земляки".
Виконуємо волю невідомої авторки.

Невже наснилось? Київ у вогні
І чорні крила демонів над містом.
Так виглядає всенародний гнів,
А хтось говорить:
– купка екстремістів!

Озвалась в душах волелюбна Русь,
Воляють дзвони, й хрест
розставив руки!
Вірменин, українець, білорус...
Хіба ж ту кров відмити нам
із бруку?

І Фермопіли, й Крути, і Майдан...
Розлютувалась демонська стихія!

Це жах, коли уже не страшно ран,
І кличе пресу тінь грузина Гії.

Шоломи чорні. Автозаки. Кров –
Така ціна вкраїнської свободи.
Та в нас козацький дух ще не схолов,
І не зігне ніхто мого народу!

Хай ціляться у очі вороги –
Душа ж не спігне, ще стає зіркіша!
Не стане скоро місця для могил
В землі моєї, що чекає тиші!

Протистояння, запал боротьби.
Коли ж впадуть ці непорушні стіни?
Нема на світі більшої ганьби,
Як мати перед сином на колінах,

Яка благає: "Сину, не стріляй,
На душу не бери гріха тяжкого!"
Розквітне, мій народе, ще земля!
Борімося! Поборемо! І з Богом!

Розходилися земляки кожен із
своею печаллю. І, може, в потаємних
думах розмовляли з мамою, сест-
рою, сусідом, які впродовж трьох
місяців чатували новини з Майда-
ну біля своїх телевізорів і благали
всіх – і можновладців, які охороняли
свої маєтки, і рідних, які, наперекір
вмовлянням, поїхали до Києва бо-
ронити свободу, зупинитись! Адже
свобода, справедливість, право на
гідне життя вже задекларовані ук-
раїнським народом! Треба лишень
навчитися жити по совісті, по Божо-
му заповіту: жити з Богом у серці,
любити свій народ, любити себе і
ближнього свого.

Тетяна ЛІТОШКО
Фото Миколи ЯЦУКА

На війні у кожного своя доля і, як ніде, багато значить випадок. Війна добру людину робить ще добрішою, а погану – ще гіршою, проходить переоцінка цінностей і поглядів. Дуже важливо після всього перемогти себе, повернутись до нормального, мирного життя і жити повноцінно.

Мені, як професійному військовому, довелося в 1984–1985 роках брати участь у війні в Ефіопії, будучи капітаном, і в 1991–1992 роках – підполковником в Нагірному Карабасі. Це були війни в звичлому розумінні і водночас – громадянські. А у громадянській війні переможців не буває, тому що страждають люди однієї держави. Особливо я це відчув на Кавказі.

В 1984 році, коли я був начальником штабу учбового мотострілецького батальйону, мені було запропоновано поїхати в одну із воюючих держав. Більшість була відправлена в Ефіопію, туди потрапив і я.

В цей час Ефіопія вела на півночі війну з Еритреєю, а на сході – з Сомалі. Про те, що хтось може не повернутися, всі знали, але ми намагалися не думати і не говорити про це. Спочатку я був призначений в учбовий центр Урсо, недалеко від міста Дире-Дау, це на кордоні з Сомалі і Джибутією.

Ми готували спеціалістів сухопутних військ для урядової армії. Через пару місяців я був призначений радником із тактичної і вогневої підготовки командира механізованої бригади на Північний фронт, який був реорганізований в Другу революційну армію.

В кінці 1984 року на північному фронті Ефіопії сепаратисти завдали серйозного удару по урядових військах в районі Альгена і повністю знищили три дивізії. Врятувалися не більше 200 чоловік. В липні–серпні 1985 року серйозні бої були в районі міста Баренту, де загинуло більше 11 тисяч урядових військ. Військові радники постійно знаходились безпосередньо в районах бойових дій. І тільки такі офіцери отримували статус учасника бойових дій. Наших солдат практично не було. Були екіпажі радіостанцій, водії автозагону. Охорона нас з боку ефіопських військових була дуже слабкою. На час мого прибуття на Північний фронт окремі бойові дії між урядовими військами і повстанцями переросли в повномасштабну війну. Повстанцям серйозну допомогу – технікою, озброєнням, спорядженням і військовими спеціалістами – надавала Америка і держави Заходу. Неодноразово приходилось зустрічатися з кубинськими військовими, які брали участь у війні з Сомалі. Серед них ходив такий жарг: "Радянський Союз допомагає всім, кубинці воюють, а ефіопи св'якують перемогу".

Наша техніка і озброєння були більш надійні, живучі, більш практичні, вони не вимагали особливого догляду, за що їх в Ефіопії дуже цінували і на професійному

кілометрів була розташована велика військова база Аф-Абете, склади озброєння і боеприпасів. Доводилось формувати підрозділи урядових військ, отримувати на цій базі озброєння і направляти в бій.

Повстанці були дуже молоді, доводилось зустрічати пацанів по 15–16 років. Призивали, а точніше сказати забирали в свою армію повстанці і жінок. Часто з одних і тих же міст забирали у різні армії.

Лідер Ефіопії Менгисту кидав проти різноманітних фронтів урядові війська. Радянські офіцери були свідками і людської жорстокості, але зупинити не могли. Нам було заборонено втручатися у внутрішні суперечки. Незадоволених офіцерів у ефіопській армії просто розстрілювали за наказом "згори". Точних втрат, напевно, ніхто назвати не може. Мені також важко сказати про точні втрати серед наших офіцерів, але те, що вони були, я точно знаю. Справа в тому, що ми мало спілкувалися одна група з іншою. Кожна група мала своє завдання і своє місцезнаходження.

Цікаво, що спочатку СРСР підтримував і Ефіопію і Сомалі. Але потім вибір впав на Ефіопію. В 1961 році був організований фронт звільнення Еритреї. В 1970 році – від неї відокремився Народний фронт звільнення Еритреї. Між ними теж проходили сутички. В 1973 році був організований фронт звільнення Орому. Існував ще і Народний фронт звільнення Тігре. В 1983 році почалася громадянська війна між Північним і Південним Суданом. Урядові війська воювали зі всіма цими повстанцями. І ми самі не завжди знали, який противник буде перед нами завтра. Часто вони несподівано об'єднувалися проти урядових військ.

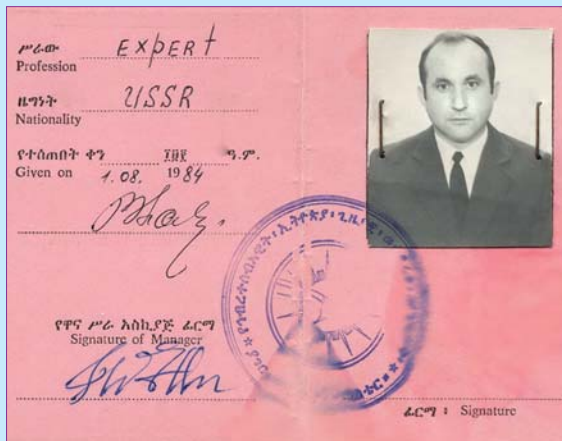
В 1982–1985 роках в Ефіопії була найбільша засуха, під час якої померло від голоду більше 1 мільйона людей. Голод, крім цього, був підсилений і державною політикою, в першу чергу проти повстанців.

З 1984 року пішла гуманітарна допомога із СРСР та інших західних держав. Через протидію сепаратистів доставка продовольства в охоплені засухою райони відбувалася під охороною армії.

В цей час в Ефіопії працював наш загіз із трьохсот машин Зіл-62, який допомагав довозити продукти харчування населенню і евакуювати людей із цих районів. Влітку 1984 року Ізраїль успішно провів евакуацію ефіопських євреїв (фалашів).

В 1985 році на базі Київського військового округу був сформований медичний батальйон, який прибув в Ефіопію і знаходився біля містечка Асосом.

У чужих світах

Так повелось: якщо перемога, то це – завдяки політикам, якщо ні – то в цьому винна армія. Будь-яке збройне протистояння – чи то на Майданах, чи в інших випадках – це свідчення недолугості політиків з обох сторін, і відповідати повинна кожна сторона. Завдання будь-якого командира: ведучи на смерть, від смерті відвести, а політика – не допустити кровопролиття і протистояння у суспільстві. Війна – це робота, тяжка, брудна, трагічна, частіше – невдячна, але її хтось мусить виконувати. І ми її виконували, як правило, краще, ніж наші противники, а щодо політичних рішень, то це інша справа і нехай про це сперечаються історики, солдатам – честь і хвала.

рівні наші військові були на ви-

соті. Неодноразово доводилось бути в районі міста Керен. Воно мені запам'яталось тим, що центральна вулиця ділила місто на християнську частину і мусульманську. Від нього приблизно за 50–60

В 1989 році були відізані всі військові радники з Ефіопії і в травні 1991 року повстанці зайняли уже і саму столицю Аддис-Абебу...

Після закінчення військової академії у Варшаві в 1991 році мене було призначено командиром мотострілкового батальйону в Азербайджані, в містечко Пришиб. Цей батальйон оперативно входив до складу 22-го мотострілкового полку, а фактично був загonom прикриття державного кордону. До Ірану від тої частини, де я служив, було рівно 7 кілометрів і моїм головним завданням було у будь-який час, не пізніше як через 2 години, прийти на допомогу прикордонникам. За навчаннями іранської армії доводилось спостерігати не в бінокль, а зблизька, зі свого командного пункту. Цікаво було дивитися, як ці підрозділи, імітуючи наступ на нашу територію, доходили до кордону і якщо був час молитви, то зупинялися і починали молитися. Ми в цей час могли спокійно пити чай.

Згодом відбулися події, які переросли у збройне протистояння.

Хто тоді служив у Азербайджані, добре знають, що таке "Бакинські події", а також Сальянські казарми.

Були випадки загибелі, пограбування, знущання над військовослужбовцями і членами їх родин, які не встигли виїхати. Багато військовослужбовців, які довгий час служили на території Азербайджану, а також цивільних, змушені були кидати все майно, залишати квартири і відправляти сім'ї, як біженці, їхати подалі від Кавказу – хто до родичів, хто до знайомих. Тяжко було дивитися на тих людей, яким нікуди було їхати. Для них армія була певним гарантом особистої безпеки. Влада, як на місцях, так і "нагорі", дуже часто спочатку погоджувалася на умови бойовиків, потім провокувала на конфлікт. На жаль, були випадки зради серед військовослужбовців.

15 січня 1990 року з'явився указ Президії Верховної Ради СРСР "Об объявлении чрезвычайного положения в Нагорно-Карабахской Автономной области (НКАО) и некоторых других районах".

Через деякий час мене було призначено заступником командира 370-го мотострілецького полку. Полк носив почесне звання Чернігівського, яке отримав за визволення міста Чернігів в 1943 році. Як потім мені стало відомо, до 1959 року в цей полк солдати і сержанти призивалися виключно з Чернігівської області.

В січні 1992 року мене і ще трьох офіцерів вибрали до складу групи, відправили в Москву з повноваженнями зустрітися з керівництвом держави та Збройних сил Російської Федерації і розповісти про реальний стан в Азербайджані, а конкретно в Нагірному Карабаці.

Ми з'ясували для себе, що Москва нічого не розуміє і ні на що не впливає. Вийшло так, що Радянського Союзу як держави вже не було, а наша дивізія не входила до складу ані Збройних сил Російської Федерації, ані Азербайджану.

В той час, коли наша група перебувала в Москві, було прийнято рішення в Палаці з'їздів провести перший і останній з'їзд делегатів офіцерських зібрань Радянської армії. Ми автоматично були включені делегатами від Закавказького військового округу. На моє переконання,

їхні не завжди були зрозумілі не тільки нам, але і їм самим. Складно було з ними вести переговори, але для запобігання жертв ми, командири полкового рівня, змушені були це робити. Мені приходилось вести перемовини по звільненню заручників і по вирішенню проїзду мирних громадян. Часто, коли треба було ухвалити термінове рішення, я не міг знайти вищих командирів. Вони виходили на зв'язок тоді, коли вже події відбулися. І в залежності від того, яка була ситуація – або казали, що вони так і думали, або всю провину валили на мене.

370-ий МСП довгий час стояв заставами між вірменами і азербайджанцями. Останню заставу ми зняли в квітні 1992 року. Для нас, військовослужбовців, поїздки між заставами і підрозділами були небезпечними і непередбачуваними.

Власне з Карабаху пішов територіальний розпад Радянського Союзу. Тридцять тисяч мирних жителів було вбито з обох сторін. Більше 1 мільйона біженців. Нагірний Карабах – це величезна трагедія, розруха, біженці, злидні, хвороби, спалені будинки. В той час це була найгарячіша точка в Радянському Союзі після 1945 року.

Хочеться окремо сказати, що нелегко було діяти підрозділам внутрішніх військ, націоналісти і просто авантюристи і кримінал залякували і вірмен, і азербайджанців, а "наверху" їм часто підігравали замість того, щоб виключати конфлікти.

Почастішали випадки нападу на військові частини з метою захоплення техніки і озброєння. Тільки за 1991–1992 роки таких випадків в окрузі було зафіксовано 423. При цьому загинуло 54 військовослужбовців, з них 24 офіцери і прапорщики. Поранено 135 чоловік.

Одним із завдань, особливо в 1992 році, була евакуація тих родин, які ще залишалися і тих людей, які все кидали і їхали, як ми казали, "за перевал". Можливо, і не до кращого життя, зате – до мирного. В Баку і Гянджі жило багато відставних офіцерів, представників різних професій, які відпрацювали там багато років і залишилися ні з чим. Я чесно виконав свій обов'язок і тому можу спокійно дивитися в очі і своїм колегам, і своїм начальникам, і своїм підлеглим.

У червні 1992 року було прийнято рішення про розформування 23-ї дивізії. Протягом літа це було зроблено. Особовий склад літаками був відправлений в різні регіони, техніка і озброєння були передані владі Азербайджану, а я повернувся в Україну, хоч були серйозні перспективи в армії Російської Федерації.

Служба була важка і небезпечна. Письмових наказів і директив ми, як правило, не отримували. Часто приходилось діяти на свій розсуд і ухвалювати рішення, яке ніколи не могло задовольнити жодну зі сторін. Воно не могло влаштувати або вірменську, або азербайджанську сторону. Тим більше, що і там, і там були різні польові командири, які невідомо кому підпорядковувались і цілі

Щоб виключати конфлікти.

Сергій КОВТУН,
полковник запасу,
учасник бойових дій

Так історично склалося на нашій землі, що українці втратили таку якість, як громадська чи суспільна солідарність. А ще ж недавно, здається, в селі не могли обійтися без веселої й дружної толоки, як і актуальним було прислів'я "гуртом добре й батька бити". І скоріше для жарту вживалося "моя хата скраю". Тож сьогодні кожному з нас особисто треба свідомо долати відрубність мислення й дій у становленні самодостатнього громадянського суспільства в Україні.

Було ж навіть за козацької доби своєрідне самоврядування, а тепер, у вільній державі, його практично нема, зате сформувався клас влади зі своєю наддержавною системою, а вільний від влади народ жебракує.

Як на мене, шлях кожної людини до громадянського суспільства лежить через знання свого роду та використання його генетичних даних у власному становленні; через повагу й любов до малої батьківщини, які спонукають людей до об'єднання в земляцтва; ще вищим етапом є усвідомлення свого національного коріння. Давши лад своїй душі, людина згодом, пройшовши згадані етапи, потребуватиме ладу в Україні й обстоюватиме його.

Мабуть, саме ці чинники й призвели до того, що вісім років тому вихідці з Чернігівщини на Яготинщині об'єдналися в земляцтво. Сама форма діяльності земляцтва найприродніша, в ній нема ні політичних, ні соціальних, ні корпоративних інтересів, зате є почуття земної рідності, що породжує активність і відповідальність за місто й землю, де ми живемо, бажання допомогти будь-яким чином малій батьківщині.

В нашому випадку велику роль зіграла сама славетна історія Яготинського краю, яку не можна уявити без чернігівців. Згадаймо бодай Кирила Розумовського – останнього гетьмана України та князя Репніна-Волконського.

Ці два великі чернігівські роди породилися саме тут, коли Репнін одружився на внучці гетьмана, старшій доньці графа Олексія Розумовського Варварі. Без перебільшення, за їх часів Яготин був не тільки культурним осередком, а й центром прогресивної думки в Україні. Тут часто гостювали М. Гоголь, М. Маркевич, М. Глінка,

Є. Гребінка, О. Капніст, Т. Шевченко, В. Штернберг та багато інших. А архітектурно-парковий ансамбль з графським палацом на високому березі рукотворного озера Великий Супій чарував усіх красою. До речі, він не був житловим, там розміщувалася своєрідна колекція картин та скульптур європейських і вітчизняних митців. Була тут і

ко, М. Касьян, В. Литвиненко, О. Нікітченко, М. Скопець, І. Сміян, М. Шаврицький. І перші меценати наших земляцьких добрих справ: Є. Товстуха, М. Дзюба, Е. Бондаренко.

Добрим прикладом для створення нашого земляцтва стала діяльність такого об'єднання в столиці, якому на той час було 10 років. Ми знали, що саме воно працює найкраще серед подібних земляцтв інших областей.

Що ж нами зроблено за минулі роки? Ми виростили кількісно, маючи в родині 77 земляків. Процес єднання продовжується. Ось і під час святкування 7-ї річниці з дня створення до земляцтва приєднався з великою родиною сам батько Тараса Бульби (Василь Миколайович Бульба має сина Тараса, і цим все сказано). Так що ми вже можемо сформувати в земляцтві поки що козацьку сотню.

Спробували видати вісник нашого Чернігівського земляцтва.

На Круглому острові Великого Супою в 2006 році заклали заповідну алею іменних дубків із наміром згодом перетворити пустельний острів на природний заповідник. Цю добру справу продовжуємо й нині. На жаль, знаходяться нелюди, які постійно зламують деревця та двічі підпалювали восени суху траву, в результаті чого було знищено все живе. Отут би згадати приклад великих попередників та всім миром боронити рідну природу.

Періодично організовувалися екскурсії до Чернігово-Сіверського краю.

Проводилися планові та щорічні загальні збори земляків, при необхідності створювалася каса взаємодопомоги.

На останньому зібранні земляки намітили плани роботи на нинішній рік. Переобрали керівництво. Наголосили на потребі залучення до земляцтва нових членів не лише з міста, а й району. Вирішили звернутися до міської влади з проханням юридично закріпити за земляцтвом Круглий острів для створення на ньому природного заповідника місцевого значення, до якого б приходили люди з дітьми, як у храм для спілкування з природою. А ще – постійні зв'язки з малою батьківщиною.

Іван БОЙКО,
голова Ради Чернігівського
земляцтва Яготинського району.

СИЛЬНА ГРОМАДА –

міцна держава

бібліотека, що нараховувала понад 30 тисяч томів.

На ринковому майдані граф К. Розумовський збудував Свято-Троїцький храм, про який писав захоплено Т. Шевченко: "Господи, – думаю собі, – уж я ли церков у Києве не видала, а такой, хоть побожиться, так, я думаю, и в Ерусалиме нет".

Все це й підштовхнуло земляків до згуртування ради добрих справ. А ще ж і те, що і в наш час на Яготинщині чернігівці високо й гордо несуть вогонь життя й честь свого роду.

Перших, хто створював земляцтво, назвемо поіменно: О. Бишовець, І. Бой-

Знову на нашу стражденну українську землю прийшла весна. За революційними подіями, які стрясають не лише нашу молоду державу, а й увесь світ, відступили в затінок інші суто земні проблеми, без яких не обходиться жодна людина. Це й клопоти про хліб насущний, і турбота про дітей, і збереження духовності в суспільстві. Про Україну з козацьким характером говорять у навідаленіших куточках планети. А мені при цьому згадується часом весна 1986 року, коли в ніч з 25 на 26 квітня в старовинному Чорнобилі на атомній станції сталася великомасштабна, з глобальними наслідками аварія. О 1-й годині 23 хвилини й 40 секунд перший, а потім другий вибухи зруйнували четвертий реактор, у якому знаходилося 200 тонн збагаченого урану.

ПОДВИГ НА ВІКИ

Тоді ще Україна була заковтнута великою імперією під назвою СРСР, тоді ще світ називав десятки поневолених народів Росією, але світова катастрофа змусила всіх уточнити географічні координати нашої древньої вітчизни.

В ті часи я теж мав пряму причетність до рятувальних робіт на місці аварії, як начальник відділу кадрів МВС України, тож можу судити про те, яким чином діяли люди. Про ті перші дні та ночі написано безліч літератури, спогадів самих учасників ліквідації аварії (як, для прикладу, надзвичайно правдива книга нашого незабутнього Георгія Дзися "В епіцентрі людської біди"), журналістів і письменників. Гадаю, ще не все сказали й члени нашого земляцького об'єднання чорнобильців. Мені ж хочеться зупинитися бодай на кількох фактах.

Загальновідомо, що першими героями-рятувальниками стали пожежники атомної станції. Не залишилися осторонь і мої тодішні колеги керівники МВС України генерали Геннадій Бердов, Юрій Вошкін, Василь Дурдинець, Веніамін Барташевич, Віктор Терентьев та інші. Більшість із них невдовзі відійшли за небосхили життя. А серед тисяч рятувальників були і наші славні хлопці з Чернігівщини.

Уже 2 травня на зміну першому загону прибув на двох автобусах "Ікарус" до Іванкова зведений загін Чернігівського облвиконкому у складі співробітників внутрішніх справ Чернігова, Чернігівсь-

кого, Городнянського та Козелецького районів. Очолював його заступник начальника УВС області полковник міліції О.І. Корабанов. Всього на боротьбу з радіацією вирушило 106 офіцерів, 103 сержанти, один лікар, вісім водіїв. Були створені дві роти і штабна група з відділенням радіаційної розвідки.

Про особливості роботи правоохоронців в зоні найкраще розповість рапорт командира другого взводу другої роти майора міліції І.І. Півня, який зберігається в архівах МВС України.

"Доповідаю, що з 4 по 6 травня 1986 року особовий склад у кількості 26 чоловік за розпорядженням забезпечував охорону громадського порядку в період евакозаходів в селах Рудька, Стечанка, Роздільне, Товстий Ліс, Буда, Чапаєвка, Плютовище, Кам'янка.

Виселено і вивезено 1320 чоловік, 3980 голів великої рогатої худоби, 480 голів свиней, 180 коней. Для перевезення було залучено 339 вантажівок. Особовий склад взводу чернігівчан надавав допомогу не тільки органам Радянської влади, а й переважній більшості населення, що евакуювалось".

Поряд із наведеним рапортом зберігається в архіві й довідка: "Майор міліції Півень Іван Іванович, 1947 р. н., поступив на службу в органи вн. справ за рекомендацією колективу працівників Чернігівської фабрики первинної переробки вовни. Ніс службу по охороні громадського порядку селища цієї фабрики, навчався, був дільничним інспектором, керував відділенням у зоні Черно-

бильської біди. За 17 днів міліцейської служби під час знаходження в зоні отримав дозу радіоактивного опромінення 52, 63 бер, захворів на вегетативно-судинну дистонію та астенічний синдром".

Можна тільки уявити собі, що довелось пережити Іванові Півню та його колегам у ті часи, свідками й учасниками яких трагедій стати. Що ж, тоді нікого не питали, хоче він чи ні рушати на війну з ядерним монстром. Але й відкритого масового дезертирства теж не було. Це треба пам'ятати кожному, особливо в дні важких випробувань, які знову випали на долю України.

Як мені вдалося встановити, Іван Півень після упокорення ЧАЕС продовжував служити в міліції. Наприкінці березня 1992 року він очолив Новозаводське районне відділення міліції, але 30 січня наступного року радіація вкоротила йому віку. Як і сотням таких же відважних патріотів із усіх куточків України. Тож давайте ніколи не забувати їх високий подвиг.

Василь УСТИМЕНКО

Відверта російська агресія в Криму змушує кожну неупереджену чесну людину замислитись над тим, чому так сталося. Чому після десятиліть радянської пропаганди про дружбу народів, про братерські стосунки та повагу до кожної людини московські лідери знову починають процес збирання чужих земель під знаком Кремля.

Чи вчать уроки історії?

Поправши всі міжнародні закони та правила, нахабно брешучи, вони підступно під виглядом всіляких патріотів засилають озброєні банди, для яких існує тільки один закон: хто сильніший, той і зверху. (Мабуть, спрацюють прийоми вільної чи класичної боротьби, які продовжує час від часу демонструвати нинішній господар Кремля). Одна за одною мусуються маніакальні ідеї про зверхність так званого "русского мира", про захист слов'янської єдності народів, про "исконно руский Крым". Але від кого захищати той російський світ в Ук-

раїні, коли й так переважна більшість засобів масової інформації твориться мовою північного сусіда, і який той захист сусіднього народу на теренах іншої держави, коли з волі кремлівських зверхників натравлюються слов'яни на слов'ян, хоча обидва наші народи поєднані й історичними коренями, й родинними зв'язками, коли вони не потребують допомоги всіляких політичних авантюристів типу Гітлера чи Сталіна. А щодо російського Криму, то навіть ті, хто ніколи серйозно не займався історією людства, знає, що нога московіта криваво ступила на береги півострова десь аж у XVIII столітті, потоптавшись по праху і давніх еллінів, і кримських татар. До речі, ще задовго до того завоювання кримчани знали наших запорозьких козаків, які, до того ж, допомагали жадібній до чужих земель Росії утвердитись там.

Цинічними діями російська влада порушила Бу-

дапештський меморандум від 5 грудня 1994 року, який був підписаний за участі Сполучених Штатів Америки, Великої Британії та Російської Федерації.

Російська Федерація вкотре продемонструвала великодержавний шовіністичний погляд на розв'язання проблем, які в цивілізованому світі прийнято вирішувати за столом переговорів, зрадила Україну, якій давала гарантії захисту при її добровільному ядерному роззброєнні.

Використання збройних сил Російської Федерації на території незалежної суверенної держави – акт агресії, що є міжнародним злочином.

Переконані, що в ситуації, яка склалася, єдиним інструментом врегулювання конфлікту повинно бути міжнародне право.

Хочеться сказати відверто сучасним московським державцям: розгул кривавої демократії рано чи пізно призведе до вашої моральної поразки, а справді великий багатостраждальний російський народ дасть вам гідну оцінку, як і все людство.

ЖИТТЯ – ЯК ПОДВИГ

Так можна охарактеризувати життя Ганни Федотівни Губар, яка цієї квітневої пори щасливо минає черговий віковий поріг. І справді, якщо уявити собі життя педагога, котрому щоденно доводиться стикатися з дитячою бідою і робити все, аби полегшити її, воно таки героїчне.

Ганна Губар народилася у благословенному селі Окунинів на Козелеччині. Це в тому куточку Полісся, який умертвили активні умільці, творячи штучне море, за яким донині тужить душа вчительки. Справді, як вона сама зізнається, після того, як село було затоплене у 1964 році, її душа ніколи не знає спокою, особливо нині, під осінь власного життя. Це ж нинішнього року минає піввіку розлуки з тими стежками, по яких ступала дитячими босими ніжками, на яких виглядала свою долю. І коли в 2009 році вона разом з друзями-односельцями та своєю ріднею зібралися біля вікового дуба неподалік від решток села, були і сльози, і гіркі спогади.

А до життєвого подвигу вона йшла через різні випробування. В 1972 році здобула медичну освіту, згодом працювала у медичних установах Києва. Ще згодом здобула вищу освіту у педагогічному інституті ім. Горького на факультеті дефектології. От відтоді і почалася героїчна доба її біографії. Робота в школі-інтернаті для слабозорих дітей, в міському психо-неврологічному диспансері, з 1997 року – в спеціальній школі для дітей з особливими потребами корекційним педагогом. На поклик душі в 2003 році створила Всеукраїнську благодійну організацію "Даун-синдром". Взятася за цю благодійну роботу не наживати собі слави, а лише з думкою про обділених щастям діточок.

Так і живе наша славна землячка, не цураючись ні друзів, ні задушевної народної пісні, ні тяжкої щоденної роботи. І в цьому сенс життєвого подвигу Ганни Губар.

Ганна СКРИПКА

Шевченко в Томську

Заозерна школа № 16 міста Томська є єдиною в Росії з досвідом співпраці з національними громадськими об'єднаннями. З 1995 р. в школі відкрито слов'янське мовно-культурологічне відділення. За особливими програмами педагогом Антоніною Макаревич (уродженкою Маріуполя) учні отримують знання з української та польської мов, літератури, фольклору і країнознавства. Протягом цього періоду вони виконують місію "народних дипломатів", беручи участь у міжнародних конкурсах та олімпіадах. Учні школи гаряче вітали у Варшаві та Кракові, Львові та

Києві, їх як переможців нагороджували в "Артеку" і двічі в дитячому центрі "Молода гвардія" в Одесі.

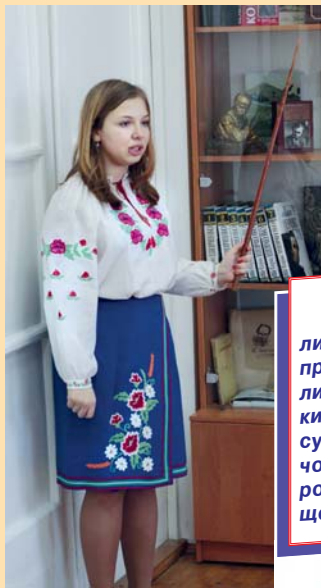
15 березня в Заозерній школі дано старт ювілейного марафону "200 років – 200 днів". Він присвячений двохсотрічному ювілею генія українського народу – Тараса Шевченка. Протягом двохсот днів школа стане учасником і організатором ряду як традиційних, так і ювілейних заходів: "200 років Кобзарю", "Ми діти твої, Україно", "70-річчя звільнення України від фашистів".

Перший етап конкурсу-фестивалю поезії Кобзаря відкрила голова Центру української культури "Джерело", голова журі Мирослава Філіппова. За право стати переможцями в чотирьох номінаціях у двох групах змагалися 82 учні. Дуже тепло присутні вітали виступ першокласників. Протягом трьох годин в актовому залі школи панував святковий настрій, що відповідав шевченківському заповіту: "Обнімітєся ж, брати мої, молю вас, благаю!"

Михайло ХУДОБЕЦЬ,

голова Томського регіонального відділення Чернігівського земляцтва

*...Не вмер поет, його втомило горе,
Схилив чоло і задрімав на мить.
Б. Лепкий*

СТЕЖКИ не заростають

Творчість Тараса Шевченка була і залишається великим надбанням і гордістю українського народу, представники якого, в міру життєвих обставин, розселились по багатьох країнах світу. І куди б доля їх не залишила, полум'яне слово Великого Кобзаря завжди супроводжувало і надихало шанувальників його творчості. Нелегку долю прожив митець, адже тільки 9 років він був вільною людиною. Та цього було досить, щоб на всю країну зблиснув його могутній талент.

Немало поціновувачів творчої спадщини Кобзаря є і серед вихованців Центру творчості дітей та юнацтва. Шевченківська світлиця, яка діє тут з 2012 року завдяки представникам Чернігівського земляцтва, свідчить про захоплення долею титана нації та бережне відношення до безцінної спадщини Кобзаря.

Вихованці гуртка "Юні екскурсоводи – шевченкознавці" із особливим захопленням і ентузіазмом проводять екскурсії в музеї, досліджують шевченкознавчу літературу, беруть участь у обласних конкурсах дослідницько-пошукових робіт. Особливо ретельно вони вивчають літературу, в якій є свідчення про перебування Шевченка на Прилуччині. З нагоди святкування 200-ї річниці з дня народження Кобзаря юні шевченкознавці на чолі з керівником Юлією Самозван провели низку урочистих екскурсій для школярів міста, в яких використали нові матеріали шевченкознавчих досліджень, художнє читання творів митця, залучили до екскурсії мультимедійний проєктор для різнобічного висвітлення матеріалу екскурсії.

Не залишились осторонь святкування визначної для України події і вихованці відділу художньо-естетичного відділу. В закладі оформлена виставка "Свою Україну любить", присвячена творчості Кобзаря. У фойє і поверху закладу всі відвідувачі милуються дитячими малюнками Шевченка, ілюстраціями до його творів, вишивкою з бісеру, картинами, виконаними ізониткою, портретом Шевченка, вирізьбленим з дерева. Також в установі проходить конкурс логотипів "Світ очима Кобзаря", де вихованці змагаються у креативності та художньому вмінні. Керівники гуртків проводять виховну роботу серед вихованців, залучаючи їх до циклу годин спілкування "Шевченкове слово у віках не старіє" та відеопереглядів "Великий Кобзар".

Центральними подіями у святкуванні стали літературно-мистецьке свято "В сім'ї вольній новій" та вистава "Реінкарнація Шевченка". Літературно-мистецьке свято зі-

брало в актову залу ЦТДЮ галасливу дітвору та їх батьків, педагогів установи. Гості та присутні в залі були приємно вражені високою виконавською майстерністю колективу фольклорного ансамблю "Віночок" (керівник Лариса Корячко), Анастасії Савченко – учениці музичної школи ім. Л. Ревуцького, Романа Мосціпана – вихованця студії художнього читання "Спалах", багато бурхливих оплесків отримали маленькі кобзарята, які віршованими рядками привітали гостей свята (керівник Юлія Падалка). Присутні в залі мали можливість дізнатися більше про життя Великого Кобзаря, значення його творчості, внесок у образотворче та музичне мистецтво.

Вистава "Реінкарнація Шевченка", яку представили вихованці зразкової театральної студії "Казкар" (керівник Артем Анащенко) та студія художнього читання "Спалах" (керівник Катерина Аніщенко), зібрала багато відвідувачів із усіх шкіл міста, педагогів закладу, вихованців ЦТДЮ.

Прилучці завжди шанували і шанують Тараса Шевченка. Про нього насамперед нагадують пам'ятники. У центрі міста в 2007 році було відкрито оригінальний монумент молодому Шевченку-художнику. До речі, це перший в Україні пам'ятник Шевченкові як художнику, а не поету. Одна з вулиць Прилук носить ім'я Кобзаря, на ній встановлено його невелике погруддя, біля якого шанувальники творчості поета щороку збираються в день його народження.

Стежки, якими ходив Тарас Григорович у Прилуках, не заростають...

Тетяна САВЧЕНКО,
директор центру

Живий діалог

З нагоди 200-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря біля пам'ятника Тарасу Шевченку в с.мт Линовиця пройшли районні урочистості в рамках акції "Діалог з Кобзарем". Відбулося покладання квітів до пам'ятника українському Генію та відкриття Шевченківської світлиці в Линовицькій ЗОШ І–ІІІ ст. Експозиція створена з ініціативи членів Прилучького осередку Чернігівського земляцтва та радника-організатора Комітету з Національної премії України ім. Т.Шевченка Бориса Войцехівського.

Сергій НАЗАРКО

Шевченківська світлиця в Срібному

З нагоди відзначення у 2014 році 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка у Срібнянській селищній раді відкрита Шевченківська світлиця.

Експозиція створена за допомогою лауреата премії імені Героя України М. Сікорського Національної спілки краєзнавців України Бориса Войцехівського та члена ради Чернігівського земляцтва в Києві Миколи Поети.

Наш кор.

ВІЧНИЙ, ЯК УКРАЇНА

Скажу без перебільшення, що найзначнішою подією минулого року в житті нашого відділення було відкриття в рідній Семенівці музею Тараса Шевченка. Тоді, в північнішому районі Чернігівщини, відбулося справжнє мистецьке свято, про яке написали кілька українських видань. Хоча, звичайно ж, ми розуміли, що зробили лише перший крок до відзначення 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря, і були впевнені, що справжнє свято нас чекає попереду.

Ще з осені активісти Семенівського відділення Чернігівського земляцтва почали готувалися до славетного ювілею. Бо саме в день народження видатного поета і художника було заплановано відкриття ще однієї виставкової зали в тому ж таки районному Будинку культури. Наші улюблені земляки відомі скульптори брати Іван і Віктор Липовки підготували кілька скульптурних робіт, щоб подарувати в нову експозицію. До речі, у вже відкритому музеї зберігаються скульптури цих прекрасних майстрів, є вони і в школі села Жадове, звідки родом митці.

Не можу не згадати і про ще одно-

го славетного митця, який також не залишився осторонь створення нашого музею Кобзаря. Не так давно керівник Семенівського районного відділення Євген Клименко разом з автором цієї статті побували в майстерні народного художника України, лауреата Національної премії ім. Т.Г. Шевченка Петра Печорного. Петро Петрович родом з села Роїще, що на Чернігівщині, прекрасна, щира, світла і небайдужа людина, а тому радісно відгукнувся на пропозицію поповнити експозицію своїми творами. Він передав до Семенівського музею кілька авторських робіт з кераміки, а також альбоми і монографії.

Зусиллями нашого районного відділення земляцтва була також виготовлена табличка до нової виставкової зали музею. Тобто, з цим неабияким багажем експонатів ми наблизилися і вже з нетерпінням чекали ювілею Великого Кобзаря. Та, на превеликий жаль, не сталося. Через всім відомі політичні причини свято доведеться перенести.

І все ж не могли не згадати Кобзаря в Семенівці. Напередодні ювілею Тараса Григоровича в районному Будинку культури відбувся святковий концерт, де серед творів, присвячених міжнародному жіночому дню, прозвучала і пісня-гімн "Вічний, як Україна". Прем'єра цього твору відбулась в минулому році на відкритті музею Шевченка в Семенівці і була досить тепло сприйнята глядачами. Вірші написав заслужений працівник культури України Володимир Портянко, а музику – семенівський композитор Анатолій Волк.

Крім того, В. Портянко передав в експозицію музею більше 150 експонатів.

Сергій ПАНКРАТЬЄВ

Про перебування Т. Шевченка на Талалаївщині документів поки що немає. Але той факт, що родина Горленків була знайома з поетом, географічне розташування села біля тих місць, де перебував поет, та намальований жіночий портрет "Горленко"

дає теоретичне підґрунтя того, що все-таки він міг бути в Ярошівці. До слова кажучи, на цьому портреті якраз і намальована мати Василя Петровича Горленка Марія Яківна з роду Мамчич. Візуальне спостереження полотна і фотографії, яка, на щастя, збереглася, якраз і дає повне підтвердження цьому.

Тому цілком закономірно, що саме в Ярошівській (зараз – Українській) школі і було розгорнуто експозицію Шевченківської світлиці, яка буде функціонувати там з постійним оновленням документів. Так чи інакше, але

відкриття першої Шевченкової світлиці в Талалаївському районі заявило про присутність Тараса Григоровича тут і пробудило бажання продовжити цю благородно-виховну місію благодійників та представників влади і освіти району. На черзі відкриття світлиці в Талалаївській школі.

Від столичного земляцтва на відкритті були Яків Гальченко, Андрій Забіяка, Іван Забіяка, Микола Мірошниченко, а з боку влади – голова Талалаївської районної ради Юрій Дзюбан і начальник відділу освіти Лариса Лиходід.

Олександр ГОРБАНЬ

"ЖИТТЯ У ФАРБИ ПЕРЕЛИТЕ..."

Відзначаючи 200-річчя від дня народження видатного сина українського народу Т.Г. Шевченка, вихованці гуртка образотворчого мистецтва "Світ краси" Куликівського центру позашкільної освіти (керівник Галина Качкарда) провели захід, що проходив у формі презентації творчого проекту, присвяченого Т.Г. Шевченку – художнику "Життя у фарби перелите".

Підготовка до презентації проходила протягом 2-х місяців, коли вихованці досліджували творчу спадщину Шевченка – художника, створювали ілюстрації до поезій великого Кобзаря, оформляли проектну документацію.

На презентації проекту були присутні учителі образотворчого мистецтва шкіл району, вихованці гурт-

ків центру позашкільної освіти, батьки.

Захід пройшов за сприяння Куликівського відділення товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві та депутата районної ради Бориса Чуяна, який постійно цікавиться роботою центру позашкільної освіти.

Олена ДОРОХОВА,
директор центру
позашкільної освіти

ЗА МИР

Сибірський Томськ знаходиться без малого за п'ять тисяч кілометрів від України. І тим не менш томичі близько до серця сприймають те, що відбувається на території незалежної молоді держави. Сибір і Томськ, зокрема, пов'язані з Україною й історично ще з 17-го століття. Перші достовірні відомості про те, що у складі томських служивих людей були поляки, українці та білоруси, дає "Книга імен на томського міста за 1626 рік". Початок формування українського населення відноситься до 1860 року. За даними перепису 1897 р. в Сибіру проживало 165,2 тис. українців, у тому числі в Томській губернії – 99,3 тис. чол. Черговий етап характеризується переселенням "вільних надлишків населення Європейської Росії" і склав за період 1906–1913 рр.. 1 197 530 чол. З Чернігівщини переселилося 169551 чоловік. Наступними основними етапами були: 30–40-і – роки колективізації, 50–60-і – освоєння цілих земель, 70–80-і – пошуки, розробки та експлуатації природних ресурсів Сибіру.

Зараз в Томську та області українська діаспора є третьою за чисельністю жителів. Серед них відомі вчені, заслужені та почесні працівники багатьох галузей промисловості, охорони здоров'я, освіти, культури, спорту.

Треба відзначити, що першими ще на початку року, відчували біду фронтовики, які визволяли Україну від фашизму: Олексій Шарапов, який у складі шістдесят першої армії визволяв Сумську та Чернігівську області (Новгород-Сіверськ, Корюківку, Сновськ, Городню, Ріпки, Любеч) і форсував Дніпро. 24 лютого йому виповнилося 95 років. Був дуже зворушений, отримавши привітання від учнів дитячої організації "Славути" з Любеча.

Дмитро Кондратенко, помічник командира кулеметного взводу в складі сімдесят сьомої Московсько-Чернігівської дивізії звільняв нашу область та м. Чернігів, форсував Дніпро. Нагороджений медаллю "За бойові заслуги", двома орденами Червоної Зірки і "Слави" 3 ст.

І нині наполегливо дзвонять через день і висловлюють свою готовність бути разом зі своїми, по крові і вірі, братами і сестрами в одному строю. Образно, пожиттєвськи, так і тлумачать: "І через 70 ро-

ків після визволення від фашистів ми знову готові стати до строю з вами, тільки спинами один до одного і прямою наводкою "бити" по тій сволоті, яка штовхає наші народи до нової бійни".

5 березня відбулося засідання Думи міста Томська. Стурбованість ситуацією висловили Сергій Ільїних – голова Думи і депутат Олексій Кузьмін. Вони підкреслили: "Події в цій близькій до нас країні нікого не можуть залишити байдужими. Нас об'єднують культурні, історичні, а для багатьох – і родинні зв'язки. Зрештою, ми довгий час були однією країною і природним чином приймаємо те, що відбувається там дуже близько до серця.

З боку жителів Запорізької області надходять звернення розглянути можливість прийому та надання допомоги окремо взятим громадянам.

Чому Томськ? Чому Запоріжжя? У нас досить тривала спільна історія.

Починаючи з заснування самого Томська, в якому запорізькі козаки брали безпосередню участь. Далі в 1943 році наші сибіряки 79-ї Гвардійської дивізії визволили Запоріжжя від фашистів. Торік делегація Томської області брала участь у всіх святкових заходах, присвячених 70-річчю визволення Запоріжжя від ні-

мецько-фашистських загарбників. Ветерани їздили туди на кожну ювілейну дату.

Запоріжці нас пам'ятають, дружно до нас ставляться і при ситуації просять підтримки. Я вважаю, що місто Томськ здатне прийняти частину громадян, надати допомогу. Дві людини вже прибули в п'ятницю, зараз ми їх розмістили. Надалі будемо надавати допомогу з документами і з можливим працевлаштуванням.

9 березня на центральній Новособорній площі міста відбулися два пікети, які пройшли під гаслами: "Руки геть від України", "Україна єдина", "Ні війни", "Не можна дивитися на своїх братів через приціл зброї".

За словами томички Олени Трофимової, їй страшно жити в країні, де більшість людей виступає за розв'язання війни. "Мені не хочеться, щоб з мого сина призовного віку робили злочинця. А він через непорозуміння може піддатися всім цим гаслам. Я сказала, що ляжу на порозі, бо там мої брати, там мої сестри, там моє коріння, як їх можна відокремити? Я вважаю, що Україна повинна самостійно ухвалювати рішення про те, як їй жити далі. Тим більше, що зараз ситуація в Україні стала стабілізуватися, люди почали домовлятися між собою. І відразу почалися провокації".

Іванна Лепейкіна, уродженка Тернопільської області познайомилася з томичем, який проходив службу на кордоні. У 1962 р. переїхали до Томська. Зі сльозами на очах розповіла про те, що батько чоловіка і його брат загинули в Одеській і Волинській областях, вимагала не допустити нової війни. Її підтримали Лідія Симакова і Наталія Федецька з Львівської області.

11 березня відбулося засідання постійної комісії з міжнародних питань Думи міста Томська, що розглянула практичні питання про готовність міста до прийому і надання допомоги можливим біженцям з України. А також про організацію радіомовлення радіо "Благовіст" та створення громадської редакції з питань розвитку міжнародного співробітництва та інш.

Чимало телефонних дзвінків прийняла обласна рада ветеранів війни та праці від трудівників тилу, пенсіонерів, дітей війни. Серед них: Марія Кузьмінін, ветеран праці, близько сорока років відпрацювала майстром комунальних організацій, та висловила бажання надати допомогу зі своєї і без того невеликої місячної пенсії. Її ініціативу підтримали сім пенсіонерів, дві організації та губернатор Сергій Жвачкін. За його пропозицією в Томську організовано централізований збір благодійних пожертвувати жителям України, які опинилися у важкій ситуації.

18 березня на прохання трудящих міста відбувся загальноміський мітинг на захист трудового народу України.

Михайло ХУДОБЕЦЬ

Всяке буває першого квітня. Живеш собі тихо-мирно, тепло виглядаєш, коли, як тому чумакові, мандрівочка запахне. А в голову всіяке чортovinня все активніше лізе, всі непорушні постулати матеріалізму заперечує. Бо природа знову відроджується – а отже не вмирає. А людина не тільки її частка, а ще, як казали недавно, її цар, тож і вона від тепла оживає. Що це так насправді, довелося мені переконатися рівно рік тому...

Всякій цивілізованій людині відомо, що наш славетний характерник Микола Гоголь народився рівно 1 квітня, тому все своє нетривале життя сміявся крізь невидимі світові сльози. А що спинався він на літературні ноги в польському Ніжині, то й подався я туди електричкою. Надумався: коли не зустрінуся з письменником, то хоч біля першого у світі пам'ятника йому посиджу.

Добрався до мети, розпитався в людей, де той Микола Васильович стоїть, пройшовся по гамірливій вулиці Гоголівській. Нарешті й скверик занедбаний. У центрі його знайомий із шкільних підручників образ того, хто пошив шинелю для всієї російської літератури, але й про українську подбав, відбивши в слові і велич козацького духу, і таємничий дух народного побуту. Задер я голову вгору, подивився на довгоногого й патлатого класика та й присів на обшмуляну лаву.

Аж раптом хтось ніби теплим вітром повіяв. Озирнувся я – а скраєчку лави двійник бронзового класика, тільки чорний капелюх тіню на обличчя кидає. Я спитав оторопіло:

– Микола Васильовичу, це ви?

– А хто б то іще? – весело підморгнув мені Гоголь.

– Але ж ви, вибачте, давно упокоїлися в Москві. Правда, тамтешні любителі словесності тривожили ваш супокій.

– Даремно старалися, – махнув рукою сусід. – Думали, що як закопали живим, то вже й назавжди. А того й не розуміли, що в мене ж дух козацький, а його не закопати в глину.

– Зате посміялися ви з чванливих москалів так, що донині не можуть вам простити.

– Було за що. Вдома в себе лад не можуть навести, а все до чужого тягнуться.

– Микола Васильовичу, так це ніби й про день сьогоднішній! – не стримався я.

– Натуру людську не переробиш. От і наші доки почухаються, а москаль уже під хатою стоїть, а то й через поріг переступає. Накладе на все лапу волохату, а ми знай співаємо про славне минуле та одне одного товчемо.

– А ви ж за чим в Україні? – спробував я перевести розмову на інше.

– Потягло в Ніжин. Тут, знаєте, пройшли мої найкращі літа. Скільки всього наслухався на базарі, а які дівчата вигулювали на Магерках!

– То ви знову до них? – підморгнув я.

– Та кінь підо мною давно кульгає, – журно усміхнувся Гоголь. – А коли по правді, то я вже не один десяток років живу тут над Остром. Тільки нікому не признаюся – наїдуть із якоїсь там Москви й назад у могилу заженуть. Вони ж навіть покійником не поділяться. Недарма казав колись мудрий Мазепа: "Москва грошики любить". А що вже

справді ніби в дев'ятнадцяте століття перенісся. Вся хата в рушниках та іконах, дебелий стіл у покуті, саморобні лави виблискують, піч челюсті роззявила, чорний кіт сидить і вусами пряде.

– Так тут же час зупинився, – не втримався я. – Ви хоча б портрет українського президента почіпили на видному місці.

– Як буде колись путній, повішу. А поки що всі вони на один копил тесані: не встигне булаву в руці пригріти, як і тягне добра під себе. Ну все одно, що в часи моєї молодості, коли я "Ревізора" писав. А мертві душі й нині на виборах аж стогнуть із скриньок для голосування.

– Так ви ж не голосуєте.

– Зате добрі сусіди таке розказують, коли вечорами за узваром збираємося. Ось і вас зараз пригощу.

– А ви часом у Києві не буваєте?

– Бог помилував.

Та й на що там нині дивитися? Місто споганили, Дніпро в гнилих берегах навіть моєї чайки не перелетять – задихнуть від смороду.

– Микола Васильовичу, зате там є такі собі земляцтва, як ото у вас колись у Петербурзі. Знаєте, які там люди – характерники гуртуються. От де нових сюжетів можна набратися. Можна й смішних. Є й полтавське, з тієї землі, де ваш пуп заритий. Є й чернігівське, а оскільки ви тепер постійно в Ніжині живете, то я міг би вас порекомендувати для вступу.

Нам такі люди ой як потрібні.

– Треба подумати, – відкинув назад довге волосся Гоголь. – Та це хай буде потім. А зараз ми з вами по келишку узварчику з сушених гнилочок та картоплі наваристої з шкварками.

– А як же електричка?

– І завтра буде.

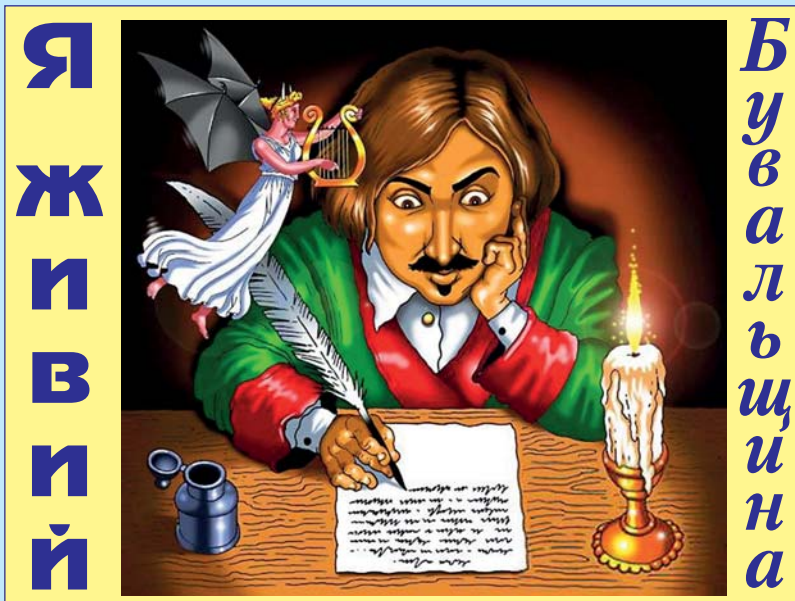
– Тоді, Микола Васильовичу, умова: я залишаюся, але ви даєте мені слово, що обов'язково загостюєте в наше столичне земляцтво. Наші жіночки навіть вареників із минулорічними вишнями наварять.

Гоголь примружився, напружив чоло й несподівано усміхнувся:

– Хай буде так. Я ж бо ще живий...

До Києва поїхав я наступного ранку. На жаль, так розгубився від зустрічі, що забув записати номер мобільного телефона великого земляка чи хоч назву вулиці й номер хати на Магерках. Але сподіваюся, що він цієї весни таки навідається в наш земляцький офіс.

Валентин АВДЄНКО

про людей казати. От я й живу на своїй Магерках тишком-нишком. Хочеш пішли до мене.

Я буквально отетерів. Але Микола Васильович рвучко підскочив, обтрусив чорні штани дудочкою та й потягнув мене подалі від бронзового двійника. Швидко крокували зарослими бур'янами вуличками, ось уже й колись буйний Остер рештки весняних вод зносить у невідь, швидко протупали повз білі стіни колишньої гімназії вищих наук, де і мій великий супутник учився, а там уже дрібніші хати пішли рядами. Десь ближче до поля Гоголь нарешті зупинився біля непоказної хвіртки й завів мене у тісний двір, зарослий вишнями та кущами смородини.

– Отут я й живу, – весело повідомив геній.

– Так у таких хатах хіба що найрядовіші колгоспники недавно мешкали!

– А мені якраз. Головне – щоб ніхто не заздрило, знаєте ж землячків.

Переступив я поріг – і завмер: ну

Із сиром пирог

Пиріжки з лівером у буфеті інститутського гуртожитку завжди були гарячими і смачними. І дешевшими, ніж із сиром. Їв їх Василь Квасоля з задоволенням уже четвертий рік.

Того чудового вересневого ранку Василь звично завітав до буфету за улюбленими пиріжками. Швидше по інерції, ніж з голоду. Бо в торбі ще залишився сякий-такій домашній харч: сало та мамина випічка. Доїдаючи на десерт пиріжки з сиром, уздрів біля буфетної стійки незнайоме дівча. Струнке і дуже симпатичне. Відразу виникло непереборне бажання дізнатись які пиріжки тому дівчаті до вподоби. Але першокурсницю щільно оточили її колеги. І жагуча таїна так і залишилась нерозкритою.

Кілька днів потім марно старався зустріти свою жар-птицю. Нарешті таки повезло – прилаштувався за дівчиною у буфетній черзі. Почув, що звали її Олею та що любить вона пиріжки з сиром. Задля знайомства від щирого серця порадив їй купити ще й пиріжка з лівером. На що та не дуже чемно, але й не зло, відповіла, що не треба вчити вченого їсти хліба печеного.

– З людиною, яка знається на пиріжках, є про що поговорити, – подумав вголос.

Через тиждень зі свого вікна побачив норавливу красуню на біговій доріжці стадіону. Бігла вона стрімко, легко, з видимим задоволенням демонструючи відмінну спортивну форму. І на радість Василеві – без ескорта. Його ніби з катапульти вистрелили. Шмигонув за дівчач, щоб краще його розгледіти та і до себе увагу привернути. Наздогнав і перегнав. Бо теж був парубком моторним: чемпіон району. Обганяючи, не втримався: "А пиріжки з лівером кращі!".

Навздогін неслося: "Кращі – із сиром! З сиром!".

Потім був новорічний вечір. Танці, ігри та літературна вікторина, на якій Василь виграв головний приз – кумедного плюшевого ведмедика. Повертаючись із подарунком, зустрівся поглядом з Олею. Подарував їй іграшку й запросив на танець. До гурту однокурсників уже не відпустив...

З тих пір за столиком у буфеті часто пиріжки їли разом. А навесні відгуляли студентське весілля. Над столиком молодих висів плакатик: "Василь + Оля = Квасоля". Колеги заздрісно кричали "Гірко!" та співали "любив козак дівчину і з сиром пироги...".

Десять років по тому... На кухні у власній квартирі щоранку три пари оченят зацікавлено вивчають вміст маминих пиріжків та вареників. На запитання батька, які з них кращі, хором відповідають: "Із сиром!", і Оля переможно дивиться на Василя.

Підрастаюче покоління потайки від батьків під столом ділиться пиріжками з Бобиком та Муркою. Ті їдять і з сиром, і з лівером. А найменша сестричка намагається пригостити ще й плюшевого ведмедика. Того самого...

Валерій ДЕМЧЕНКО

Велика Борису Харитонову на 80-ліття

*Хто не знає в світі нині – Тож дівці джанджуристи
а в земляцтві й поготів – скрізь за ним хвостом
творчі подвиги орлині вились.*

*Харитонова, що в зимні
ювілейні дні влетів!*

*Мабуть, був близьким
до Бога хлопчик ладанський*

*колись, бо стелилася дорога
через тернії увись.*

*А людська любов пречиста
хист його уберегла.
Тож і маємо артиста,
не артиста, а орла.*

*Знав його Берлін, Варшава
поклонялась, Крим і Рим.
Всюди слава, ніби пава,
назирці ходила з ним.*

*Та коли від фіміаму артистичний шал
згасав, він ховався у творчу яму
і поезії писав.*

*Був своїм він на естраді – чи то зал, а чи майдан.
І були народи раді зустрічатъ такий
талант.*

*Завжди свій у товаристві,
незрадливий наш Борис.*

*Встиг він гідно наслідити
у театрі і в кіно,
бо навчався творчо жити
для людей давним-давно...*

*Що сказати? Живе в шанобі
наш поважний ювіляр.
Не вклоняється хворобі,
береже душевний жар.*

*А коли душа від туги,
ніби чайка, заячить,
він без друга чи подруги
із столиці в Ладан мчить.*

*Власну вулицю огляне,
з дошки сірий пил зітре –
все те земляками дане,
тож ніколи не помере.*

*І повернеться в столицю,
мов на крилах прилетить,
рідну ладанську криницю
ладен завжди захистить...*

*Тож смішіть нас, ювіляре,
скільки дано на віку.
Ми ж за Ваше слово яре,
за людину отаку дружно вип'єм перваку.*

Леонід ГОРЛАЧ

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.ХІ.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія КВ №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції: 02660, Київ, Броварський проспект, 15, тел. 206-87-12
Електронна пошта: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович, Ю.А. Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**. Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город". Тираж 1000.